

Projekt współfinansowany ze środków
Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU OPERACYJNEGO „INNOWACYJNA GOSPODARKA”

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Dokument po konsultacjach społecznych

ZAMAWIAJĄCY:
MINISTERSTWO ROZWOJU REGIONALNEGO

WYKONAWCA:
PROEKO SP. Z O.O.

Warszawa, listopad 2006

STRESZCZENIE

Program Operacyjny „Innowacyjna Gospodarka” uszczegóławia zamierzenia w zakresie rozwoju nauki i gospodarki określone w *Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia (NSRO)* – dokumencie określającym strategię społeczno-gospodarczą kraju w latach 2007-2013. NSRO zawierają opis i uzasadnienie wybranych priorytetów i celów rozwoju kraju oraz krótki opis poszczególnych programów operacyjnych realizowanych w ich ramach, z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności, które do dyspozycji Polski pozostawiła Unia Europejska.

Program Operacyjny „Innowacyjna Gospodarka” będzie realizowany na terenie całego kraju. Jego głównym celem jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa w połączeniu z rozwojem potencjału naukowego. Program ma na celu m.in. wypełnienie wskazań ujętych w *Kierunkach zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007-2013* oraz wpisuje się w dwa priorytety *Krajowego Programu Reform na lata 2005 – 2008 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej*, w tym głównie priorytetu 2 – *Rozwój przedsiębiorczości* oraz priorytetu 3 – *Wzrost innowacyjności przedsiębiorstw*.

Program zakłada rozwój polskiej gospodarki oraz wzmocnienie systemu promocji gospodarczej Polski jako kraju przyjaznego inwestowaniu i turystyce.

Środki *Programu* mają przyczynić się również do rozwoju kluczowych z punktu widzenia oddziaływania na gospodarkę *ośrodków innowacyjności*, których zadaniem będzie stwarzanie najlepszych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw i powstawania przedsiębiorstw opierających swoją działalność gospodarczą na wysoko innowacyjnych rozwiązaniach oraz komercjalizacji wyników prac badawczo – rozwojowych (B+R).

Program Operacyjny „Innowacyjna Gospodarka” przyjmuje do realizacji siedem priorytetów:

- priorytet 1. - Badania i rozwój nowoczesnych technologii,
- priorytet 2. - Infrastruktura sfery badawczo – rozwojowej (B+R),
- priorytet 3. – Kapitał dla innowacji,
- priorytet 4. – Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia,
- priorytet 5. – Dyfuzja innowacji,
- priorytet 6. – Polska gospodarka na rynku międzynarodowym,
- priorytet 7. – Informatyzacja administracji na rzecz przedsiębiorstw.

W ramach wyżej wymienionych priorytetów PO IG wspierane będą projekty, które są innowacyjne, co najmniej w skali kraju lub na poziomie międzynarodowym. Natomiast projekty, które są innowacyjne w skali regionu, wspierane będą w ramach 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO).

Efektom realizacji *Programu* ma być m.in. zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw, w tym wsparcie dla powstawania nowych innowacyjnych inwestycji, jak również zwiększanie konkurencyjności polskiej nauki poprzez wsparcie projektów badawczych, lecz również wsparcie współpracy polskich podmiotów prowadzących działalność badawczo-rozwojową w ramach europejskich programów ramowych.

Większość działań służących realizacji tych celów może powodować bezpośrednie lub pośrednie skutki środowiskowe, o różnym charakterze, skali i czasie trwania. Dlatego też, zgodnie z obowiązującym prawem¹, Minister Rozwoju Regionalnego, jako organ administracji publicznej odpowiedzialny za opracowanie *Programu*, powinien ocenić te skutki i poinformować o wynikach oceny opinię publiczną, przeprowadzając stosowne *postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planów i programów* i zapewniając w nim udział społeczeństwa.

Dokumentem niezbędnym dla przeprowadzenia takiego *postępowania* jest niniejsza *Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka”*. Powinna ona zawierać między innymi informacje o wynikach oceny i sposobie jej przeprowadzenia oraz określać propozycje działań ograniczających ewentualne niekorzystne skutki środowiskowe.

Jednym z obligatoryjnych, wymaganych przez prawo, elementów *Prognozy* jest jej *Streszczenie*, sporządzone w języku niespecjalistycznym. Ma ono dać możliwość udziału w *postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko* również tym osobom, które nie posiadając specjalistycznej wiedzy z zakresu ochrony środowiska, pragnęłyby poznać wyniki i wnioski z *oceny*, a w miarę możliwości także uczestniczyć w dyskusji nad *Programem* i jego wpływem na zmiany stanu środowiska. Poniżej zamieszczono syntetyczny opis najważniejszych ustaleń i rekomendacji *Prognozy*.

* * *

Na potrzeby niniejszej *Prognozy* przyjęto, iż najczęściej spotykane motywy *działań innowacyjnych* podejmowanych przez przedsiębiorców to chęć opanowania/zdobycia nowego segmentu lokalnego rynku lub nowego terytorialnie rynku, względnie dążenie do zwiększenia udziału w rynku lub co najmniej próba utrzymania swojej dotychczasowej pozycji rynkowej. Z reguły cele takie osiąga się walcząc z konkurencją, poprzez obniżanie kosztów lub poprawę jakości oferowanych produktów.

Innowacyjność jest jedną z najskuteczniejszych metod wygrywania z konkurencją. Jednocześnie w potocznym przekonaniu – i nie bez racji - *innowacyjność* jest bardzo często utożsamiana z działaniami *przyjaznymi dla środowiska*.

Jest to zapewne jeden z powodów, dla których zagadnienia ochrony środowiska opisane są w *Programie* w stosunkowo ogólnikowy sposób. Brakuje zwłaszcza wskazania środowiskowych uwarunkowań rozwoju *innowacyjnej gospodarki* w Polsce, a w szczególności określenia środowiskowych oczekiwań, jakie można i należałoby

¹ ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*, art. 40 ust. 1

formułować w stosunku do innowacyjnych projektów ubiegających się o wsparcie publicznymi środkami. Zagadnienia te powinny znaleźć lepsze odzwierciedlenie w ostatecznej wersji *Programu*, jaka powstanie po zakończeniu procesu konsultacji społecznych.

Diagnoza i analiza SWOT równie ogólnikowo uwzględniają kontekst *zasad zrównoważonego rozwoju (ZZR)*. Tymczasem przywoływane tam unijne dokumenty strategiczne – Strategia Lizbońska i uzupełniająca ją Strategia Goeteborska – wskazują, że ambitny cel jakim jest uczynienie w perspektywie nadchodzącej dekady z gospodarki europejskiej najbardziej konkurencyjnej, opartej na wiedzy, gospodarki w świecie, nie może być osiągnięty bez uwzględniania wymogów ochrony środowiska i traktowania ich jako integralnego elementu procesu rozwoju.

Konieczność uwzględniania wymogów ochrony środowiska dotyczy wszystkich, nawet najbardziej innowacyjnych projektów, które ukierunkowane są na rozwój gospodarczy, poprzez wzrost produkcji i usług. Dlatego też Wykonawca *Prognozy* zaproponował szereg uzupełnień części diagnostycznej oraz strategii osiągania celów *Programu*, tak aby problematyka ochrony środowiska znalazła tam odpowiednie odzwierciedlenie.

Należy przy tym podkreślić, że proponowane zmiany nie wpływają na strukturę priorytetów i celów zapisanych w *Programie*. Wręcz przeciwnie – wydaje się, że pełne zrealizowanie już dziś zarysowanych celów *Programu* zapoczątkuje w polskiej gospodarce proces dynamicznych przemian, których skutki środowiskowe, dzięki obniżaniu energochłonności, materiałochłonności i zmniejszaniu emisji do środowiska, będą w większości przypadków pozytywne. Chodzi raczej o uzupełnienie formalnie obowiązujących założeń i zasad realizacji *Programu* o wymogi ochrony środowiska, tak aby u żadnego potencjalnego Wnioskodawcy, czy Beneficjenta nie zrodziła się wątpliwość, czy realizując innowacyjne projekty, trzeba tych wymogów przestrzegać?

W szczególności wydaje się konieczne przywołanie – jako prośrodowiskowego kryterium oceny projektów ubiegających się o wsparcie w ramach *Programu* – stopnia i zakresu realizacji zasady *decouplingu*, czyli ograniczania tempa wzrostu, a najlepiej zmniejszania zapotrzebowania na energię, surowce i inne zasoby środowiska, przy jednoczesnym zwiększaniu tempa rozwoju społeczno-gospodarczego.

Opracowując koncepcję metodyczną wykonania *oceny oddziaływania na środowisko* projektu *Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka”*, której instrumentem jest niniejsza *Prognoza*, przyjęto jako jej cel zasadniczy zidentyfikowanie potencjalnych i rzeczywistych skutków środowiskowych o charakterze pośrednim, bezpośrednim, natychmiastowym i długofalowym. Przyjęto, iż *Prognoza* może i powinna mieć przede wszystkim charakter ostrzegawczy, wskazując:

- cele/priorytety/zobowiązania Polski w sferze ochrony środowiska, których osiągnięcie/realizacja mogłaby być ewentualnie zagrożona lub opóźniona w wyniku realizacji celów i zamierzeń *Programu*;

- elementy środowiska, których jakość/stan może ulec pogorszeniu w wyniku realizacji Programu;
- kiedy ryzyko wystąpienia wyżej wymienionych zagrożeń będzie wzrastać, a kiedy maleć (pod jakimi warunkami)?

Tak zaprojektowana Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka” zawiera w szczególności:

- analizę i ocenę zgodności zapisów i propozycji sformułowanych w Programie z wymogami, postulatami i celami innych dokumentów strategicznych w dziedzinie ochrony środowiska, w tym wiążących Polskę konwencji i traktatów międzynarodowych,
- omówienie możliwych do określenia środowiskowych skutków realizacji Programu, ze szczególnym uwzględnieniem tych działań, które potencjalnie mogłyby być źródłem nieodwracalnych szkód w środowisku,
- wskazanie sposobów ograniczania negatywnych oddziaływań oraz rekomendacje.

Do przeprowadzenia oceny wykorzystano metody i narzędzia badawcze skonstruowane w taki sposób, aby w jak najbardziej obiektywny sposób można było zidentyfikować nie tylko negatywne skutki środowiskowe, ale także ich przyczyny. Ocenę przeprowadzono w kilku etapach oraz na kilku poziomach szczegółowości.

W pierwszej kolejności zbadano zgodność (spójność zewnętrzną) treści Programu z wymogami innych dokumentów programowych, takich jak: Szósty Wspólnotowy Program Działań na Rzecz Środowiska „Środowisko 2010: Nasza Przyszłość, Nasz wybór”, Strategia Goeteborska, Strategia Lizbońska oraz krajowych strategii tematycznych np. Polityka Ekologiczna Państwa. Celem było stwierdzenie, czy realizacja celów i zamierzeń Programu nie wpłynie niekorzystnie na osiąganie celów ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju jakie nasz kraj przyjął do realizacji. Przeanalizowano blisko 30 dokumentów tego typu, krajowych i międzynarodowych, określając na tej podstawie wstępnie 13 syntetycznych kryteriów ocen, następnie podzielonych na 5 grup problemowych w 2 głównych pionach zagadnień. Wykorzystane kryteria oceny to:

- **ograniczenie emisji do środowiska** (ścieki, podstawowe zanieczyszczenia powietrza, gazy „szklarniowe”, odpady, depozycja trwałych zanieczyszczeń w glebie/wodach gruntowych, hałas, promieniowanie, ograniczanie ryzyka awarii)
- **zrównoważona gospodarka energią** (zmniejszanie/racjonalizacja zużycia energii, zmiana struktury nośników energii, wzrost podaży energii z OZE)
- **zrównoważone wykorzystywanie zasobów** (w zakresie wody, drewna i biomasy, nieodnawialnych surowców i nośników energii)
- **stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji** (recykling i odzysk, dematerializacja produkcji)
- **zmniejszanie ekologicznego ryzyka zdrowotnego** (ograniczenie ekspozycji na chemikalia, ograniczanie nadmiernego hałasu, eliminacja prekursorów ozonu, ograniczanie ekspozycji na promieniowanie elektromagnetyczne)

Kryteria te posłużyły do identyfikacji i oceny potencjalnych pól konfliktów metodami macierzowymi, stosowanymi powszechnie w procedurach ocen oddziaływania na środowisko w kraju i na świecie. W uproszczeniu można powiedzieć, że macierz oceny to

rodzaj tabeli, w której na jednej z krawędzi (w tym wypadku w pionowej kolumnie) wpisuje się cele i szczegółowe działania przewidywane do realizacji w ramach *Programu*, a na krawędzi do niej prostopadłej (górną poziomą krawędź macierzy) kryteria oceny. Na przecięciu powstałych w ten sposób wierszy (cele i działania) i kolumn (kryteria) powstają pola, w które wpisuje się wyniki oceny sformułowanej przez ekspertów.

Podczas opracowywania niniejszej *Prognozy* przeanalizowano 180 pól oceny celów Programu oraz 800 pól oceny działań przewidywanych w *Programie*, przypisując im jedną z siedmiu poniżej opisanych ocen:

- **Wzmacniające (WZ)** – cel/działanie służące bezpośrednio osiągnięciu celów polityk/strategii horyzontalnych ochrony środowiska;
- **Korzystne (KR)** – działanie istotnie zwiększające szansę lub tempo osiągnięcia celów horyzontalnych ochrony środowiska;
- **Potencjalnie Korzystne (PK)** – korzyści środowiskowe spodziewane w wyniku realizacji danego celu/działania przeważają w sposób jednoznaczny nad ewentualnymi skutkami negatywnymi, jednak ich osiągnięcie nie jest zagwarantowane i wymaga spełnienia dodatkowych warunków;
- **Neutralne (NE)** – nie można zidentyfikować istotnych (znaczących) oddziaływań na środowisko (ani pozytywnych, ani negatywnych);
- **Potencjalnie Negatywne (PN)** – koszty/negatywne skutki środowiskowe **równoważą lub przewyższają możliwe pozytywy** w osiągnięciu celów środowiskowych - możliwe jest, przynajmniej częściowe wyeliminowanie negatywnych skutków, pod warunkiem odpowiedniej realizacji celu/działania;
- **Niekorzystne/hamujące (NH)** – realizacja celu/działania *Programu* niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia koszty środowiskowe, przeważające ewentualne (o ile występują) pozytywy w tym zakresie;
- **Konflikt (KF)** – realizacja celu/zamierzenia *Programu* niesie ze sobą niemożliwe do uniknięcia konflikty z innymi celami lub wymogami ochrony środowiska praktycznie wykluczając możliwość ich osiągnięcia.

Analiza wskazała, że realizacja postanowień *Programu* może spowodować skutki środowiskowe: bezpośrednio związane z realizacją określonego projektu inwestycyjnego, czy modernizacyjnego oraz pośrednie, w otoczeniu gospodarczym, jak również natychmiastowe oraz długoterminowe, które wystąpią lub mogą wystąpić już po zakończeniu okresu programowania w latach 2007 – 2013.

Z przeprowadzonej analizy celów szczegółowych wynika, iż w większości przypadków można się spodziewać zasadniczo korzystnego oddziaływania realizacji poszczególnych celów Programu. Negatywne oddziaływane pośrednie na środowisko może potencjalnie wystąpić w związku z realizacją Priorytetu 3 *Zwiększenie nowopowstałych przedsiębiorstw innowacyjnych* oraz Priorytetu 6 *Wzmocnienie marki Polska przez promocję Polski jako kraju atrakcyjnego pod względem inwestycyjnym i turystycznym*.

Istotny jest fakt, iż wyniki spójności wewnętrznej na poziomie celów szczegółowych Programu wskazały możliwość występowania oddziaływań potencjalnie korzystnych w 54%, potencjalnie negatywnych w 14% oraz neutralnych w 25% wskazań w polach macierzy. Na poziomie działań natomiast zidentyfikowano występowanie oddziaływań neutralnych w 70%, potencjalnie korzystnych w 22% oraz potencjalnie negatywnych w 6% pól macierzy.

W kolejnym kroku dokonano analizy ryzyka wystąpienia potencjalnych zagrożeń i znaczących skutków środowiskowych, poprzez analizę spodziewanych zamierzeń rozwojowych dla zapisanych w *Programie* priorytetów 1 i 4 z działaniami badawczo-rozwojowymi pod kątem skutków środowiskowych, jakie mogą spowodować. W wyniku przeprowadzonych analiz priorytetów 1 i 2 *Programu* i działań w nich zapisanych wybrane zostało dziewięć priorytetów, typowo infrastrukturalnych, z których najważniejsze rodzaje spodziewanych projektów to:

- wytwarzanie substancji, w tym produktów farmaceutycznych, przy zastosowaniu procesów chemicznych i/lub biologicznych;
- wytwarzanie wyrobów przy wykorzystaniu procesów fizycznych, w tym z wykorzystaniem ciepła;
- innowacje w procesie spalania paliw w celu wytworzenia energii elektrycznej lub ciepłej;
- przygotowanie i przetwarzanie paliw stałych, w tym ich zgazowanie;
- instalacje do produkcji energii odnawialnej;
- bezprzewodowe techniki przenoszenia informacji lub energii z wykorzystaniem pola elektromagnetycznego;
- powierzchniowa obróbka substancji przedmiotów lub produktów z wykorzystaniem procesów chemicznych lub elektrolitycznych;
- instalacje do produkcji klinkieru cementowego;
- instalacje do wytwarzania masy włóknistej;
- instalacje do wytwarzania papieru lub tektury;
- odzysk lub unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych
- instalacje demontażu przedmiotów użytkowych wycofanych z eksploatacji
- odzysk lub unieszkodliwianie odpadów innych niż niebezpieczne przy zastosowaniu procesów termicznych lub chemicznych

Dla określenia, czy i w jakich warunkach negatywne skutki środowiskowe byłyby akceptowalne, przeprowadzono analizę środowiskowo-przestrzenną w odniesieniu do poszczególnych kategorii zamierzeń, oceniając poziom związanego z ich realizacją ryzyka. Przyjęto, że terytorium kraju można podzielić generalnie na 6 kategorii przestrzeni:

- 1 – tereny miast (zabudowa zwarta mieszkalno-usługowa wraz z ciągami komunikacyjnymi),
- 2a – strefy przemysłowe (przewaga funkcji usługowo - produkcyjnych),
- 2b – parki przemysłowe,
- 3 – przedmieścia i osiedla na peryferiach miast (zabudowa rozproszona oraz usługi),
- 4 – obszary użytkowane rolniczo i na cele leśne (praktycznie bez zabudowy mieszkalnej),

5 – tereny wchodzące w skład systemu obszarów chronionych ze względu na walory przyrodnicze i/lub krajobrazowe,

6 – rzeki i doliny rzek

Dla oszacowania skutków środowiskowych zaplanowanych w *Programie* projektów, wykorzystując metodykę porównawczej analizy ryzyka, przyjęto następującą cztero stopniową, jakościową skalę wartości/wielkości skutków:

P – skutki pomijalne (ostrość skutków środowiskowych oraz prawdopodobieństwo ich wystąpienia oraz będą niewielkie);

A – skutki akceptowalne (prawdopodobieństwo wystąpienia oraz ostrość skutków środowiskowych mieszczą się w granicach określonych prawem);

R – skutki ryzykowne (prawdopodobieństwo wystąpienia oraz ostrość skutków środowiskowych mieszczą się w granicach określonych prawem, ale istnieje ryzyko występowania naruszeń standardów, bądź inwestycja może wywoływać konflikty społeczne lub przestrzenne);

N – skutki niedopuszczalne (prawdopodobieństwo wystąpienia naruszeń wymogów prawa oraz wystąpienia skutków nieodwracalnych jest wysokie, a potencjalne działania ograniczające nie gwarantują zredukowania ryzyka do akceptowalnego poziomu).

Skutki środowiskowe podejmowanych działań będą silnie uzależnione od chłonności środowiska w rejonie realizacji przedsięwzięcia lub od występowania tzw. obszarów wrażliwych. Zidentyfikowane, niekorzystne oddziaływania można w większości wypadków wyeliminować lub znacznie ograniczyć pod warunkiem zastosowania działań o charakterze mitygacyjnym oraz rekomendacji przedstawionych w Prognozie.

Można się natomiast spodziewać, że ryzyko wystąpienia konfliktów przyrodniczych towarzyszyć może projektom z dziedziny rozwoju turystyki, ukierunkowanych na nowatorskie „produkty turystyczne” (np. turystyczne cykle tematyczne). Dla tej grupy wskazano potencjalne pola ryzyka oraz typowe działania kompensacyjne, jakkolwiek także w tym przypadku lokalizacja obiektów turystycznych na obszarach Natura 2000 lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie jest zasadniczo niedopuszczalna. W analizie oceniony został także wpływ realizacji wybranych zamierzeń Programu, a w szczególności inwestycji typu *greenfield* na utrzymanie/poprawę/pogorszenie ładu przestrzennego w skali kraju. W szczególności wzięto pod uwagę pośrednie skutki fragmentacji przestrzeni w aspekcie ekologicznym i kulturowym.

Należy podkreślić, że podstawowym sposobem minimalizacji negatywnych skutków środowiskowych jest wybór najmniej konfliktowej lokalizacji inwestycji, szczególnie w przypadku lokalizacji inwestycji typu *greenfield*. Nie ma bowiem wątpliwości, że skala i dopuszczalność przekształceń środowiska w znacznym stopniu uzależniona będzie od lokalnych uwarunkowań. Dlatego w odniesieniu do projektu, z którym wiąże się ryzyko wystąpienia konfliktów konieczne jest przeprowadzenie (na jak najwcześniejszym etapie planowania) analizy co najmniej kilku wariantów realizacyjnych.

Wyniki przedstawionych ogólnie powyżej analiz i działań znalazły odzwierciedlenie w głównej części dokumentu oraz w załącznikach, natomiast rekomendacje i zalecenia przedstawiono w Podsumowaniu do Prognozy.

* * *

Prezentowane dalej opracowanie zawiera tekst *Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka”* po konsultacjach społecznych, którą zgodnie z obowiązującą w tym zakresie procedurą² Minister Rozwoju Regionalnego uzgodnił z Ministrem Środowiska i Głównym Inspektorem Sanitarnym.

Przedstawienie w sposób uproszczony zastosowanej *metody oceny* i jej wszystkich wyników i ustaleń jest zadaniem dość trudnym. Złożony charakter niektórych procedur czy wniosków lub konieczność takiego ich sformułowania, aby w sposób precyzyjny, z wykorzystaniem specjalistycznych terminów określały, jakie działania ograniczające należy w przyszłości podjąć, powodują, że czasami ich prostsze przedstawienie mogłoby prowadzić do zafałszowania stanu rzeczy. Z tego względu w niniejszym *Streszczeniu* znalazły odzwierciedlenie tylko najważniejsze zagadnienia. Autorzy *Prognozy* zachęcają „niespecjalistów” zainteresowanych wynikami oceny, aby nie rezygnowali *a priori* z poznania treści *Prognozy* lub jej części.

Należy dodać, że zawarte w *Prognozie* oceny odnoszą się do projektu Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka” zaakceptowanego przez Radę Ministrów w sierpniu br. Ostateczna wersja *Programu*, uwzględniająca m.in. zalecenia niniejszej *Prognozy* oraz wyniki konsultacji i uzgodnień, została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 28 listopada br.

² Wymagane przez ustawę *Prawo ochrony środowiska* postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planów i programów z udziałem społeczeństwa